het Bolwerk

Tot je recht komen

,, EEN SCHOOL WAAR IEDEREEN ZICH THUIS VOELT!"

PBS beleidsplan

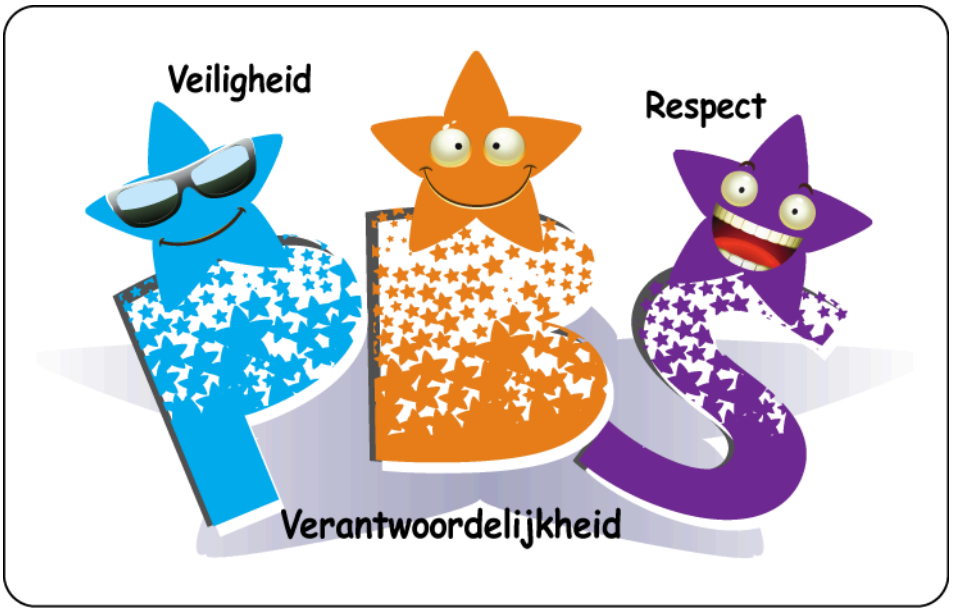

Inhoud

PBS 3
A. Matrix gedragsverwachtingen 3
B. Visualiseren van de gedragsverwachtingen 4
C. Inoefenen van gewenst gedrag 4
D. Schoolbreed beloningssysteem 4
Overzicht groepsbeloningen 6
E. Positieve schoolcultuur 7
De rol van de teamleden schoolbreed 7
De rol van de leerkrachten 7
Schoolgedragsverwachtingen 8
F. Preventieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen 9
Het aanleren van goed gedrag 9
Reactieprocedure 10
Algemene tips 11
In een gesprek met de leerling 11
G. Consequenties voor ongewenst gedrag van de matrix 13
Consequenties bij klein en groot ongewenst gedrag 13
H. Negeren van ongewenst gedrag 14
Negeren van klein ongewenst gedrag 14
Wat levert het ongewenste gedrag de leerling op om het in stand te houden ? 14
Wat is negeren ? 14
Wat zegt de literatuur ? 14
Hoe te reageren als negeren niet helpt en je wilt de flow in de les houden ? 14
Time-out tijdens de lestijd 14
Time-out tijdens het overblijven 15
I. Actief toezicht op het plein 16
Pleinplan 16
De Organisatie van het actief toezicht. 16
De Organisatie van het actief toezicht. 16
Het spel en spelmateriaal 16
Interactie met de leerlingen 16
J. Dataregistratie 17
K PBS op het gele niveau 2. 19
Bijlagen 19
PBS Jaarplanner 19
Jaarplanner 20
1. Matrix Gedragsverwachtingen 22

PBS

PBS staat voor *Positive Behavior Support* en is een schoolbrede aanpak waarbij een team zich richt op het stimuleren van gewenst gedrag van leerlingen. Dit doen zij door :

- De waarden van de school te bepalen en de gedragsverwachtingen hieraan te koppelen.
- De gedragsverwachtingen te visualiseren.
- Middels lessen in goed gedrag de gedragsverwachtingen daadwerkelijk in te oefenen.
- Gedragsverwachtingen te maken over bekrachtigen van gewenst gedrag. Beloningssysteem.
- Te werken aan een positieve schoolcultuur.
- Het actief toezicht in de algemene ruimten en m.n. het schoolplein verder aan te scherpen.
- Gedragsverwachtingen te maken over ongewenst gedrag en de daaropvolgende interventies en consequenties.
- Data te verzamelen en te analyseren, om vervolgens te kunnen interveniëren en beleid aan te passen.

Op deze manier ontstaat een veilig en voorspelbaar klimaat waarbinnen pro sociaal en leerbevorderend gedrag systematisch wordt bekrachtigd en ongewenst gedrag eenduidig wordt omgebogen. De leerlingen weten wat er in de school van hen verwacht wordt en gedragen zich daarnaar. Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof. Zo ontstaat meer effectieve leertijd, grotere taakgerichtheid en minder verstoring in de klas, waardoor de leerprestaties ook zullen verbeteren.

PBS is Evidence Based en gebaseerd op de principes van Patterson, ontwikkelaar van PMTO (Parent Management Training Oregon) en grondlegger van alle ouderprogramma's die gestoeld zijn op de gedragstherapeutische principes.

Bij PBS wordt gesproken over drie niveaus van interventies :

- De interventies op het groene niveau gelden voor alle leerlingen van de school.
- De interventies op het gele niveau gelden voor sommige leerlingen die een verhoogd risico hebben op gedragsproblemen.
- De interventies op het rode niveau gelden voor enkele leerlingen die een zeer hoog risico hebben op gedragsproblemen.

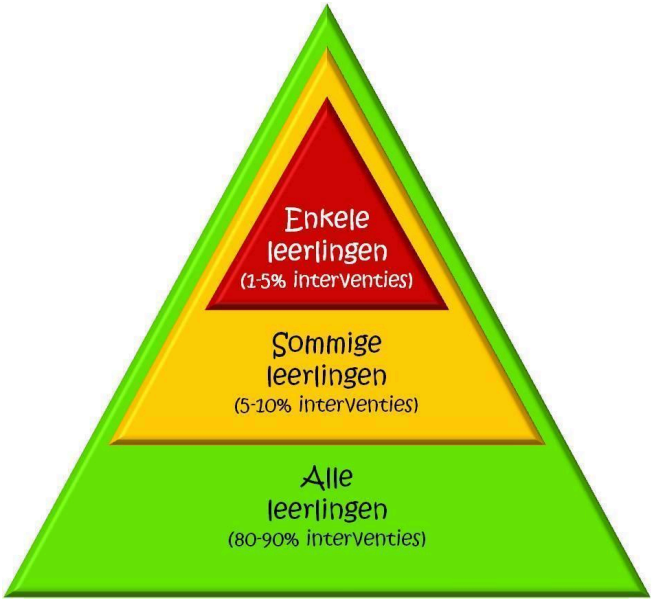

De school gedragsverwachtingen vormen het uitgangspunt van PBS van Obs het Bolwerk.

Het PBS team komt ongeveer één keer per 6 weken bij elkaar met als doel :

- Het monitoren van het verloop van het implementatie/ borgingsproces.
- De terugkoppeling van de feedback vanuit het team.
- De planning en voorbereiding van het borgen tijdens teamvergaderingen.

- De eventuele aanpassing van het beleid

A. Matrix gedragsverwachtingen
Het team heeft schoolbrede gedragsverwachtingen geformuleerd voor de algemene ruimten in de school. De gedragsverwachtingen zijn gekoppeld aan de waarden van de school (veiligheid – respect – vertrouwen-verantwoordelijkheid) en verwerkt in een matrix (bijlage 2).

De gedragsverwachtingen kunnen lopende het schooljaar worden aangepast als vanuit verzamelde data blijkt dat zij niet voldoende zorgen voor gewenst gedrag in de betreffende ruimte. De eventuele aanpassingen worden door het PBS team uitgevoerd. De gedragsverwachtingen worden gevisualiseerd en ingeoefend.

<u>De gedragsverwachtingen zijn :</u>
- Concreet (beschreven in termen van waarneembaar gedrag)
- Duidelijk en eenduidig (alle leerlingen weten precies wat er van hen verwacht wordt)
- Positief, kort en bondig
- In de actieve vorm (Ik fluister op de gang)

B. Visualiseren van de gedragsverwachtingen
De gedragsverwachtingen zichtbaar maken herinnert de leerlingen aan het gewenste gedrag in de diverse ruimten. De gedragsverwachtingen worden gevisualiseerd door middel van posters en opgehangen in de betreffende ruimten en in elke klas. De 'posters' zijn gelabeld voor de betreffende periode. Afhankelijk van de Kanjertraining nemen we deze op, ze kunnen steeds worden aangevuld indien dit noodzakelijk blijkt.

C. Inoefenen van gewenst gedrag
Vanuit de leertheorieën is aangetoond dat afkijken van gedrag in combinatie met het daadwerkelijk oefenen daarvan de meest krachtige en effectieve manier is om gedrag aan te leren. Dit kan nog extra worden benadrukt door de les in de betreffende ruimte te oefenen.
- In een planning is aangegeven welke schoolbrede gedragsverwachtingen in welke periode centraal staan. Dat betekent dat de gedragsverwachtingen in iedere groep in dezelfde periode wordt aangeboden. De gedragsverwachting wordt in de weektaak meegenomen.
- De planning van de gedragsverwachtingen is opgenomen in bijlage 1.
- De leerkrachten oefenen de gedragsverwachtingen in eerste instantie in m.b.v. het rollenspel. Een voorbeeld van een les in goed gedrag is opgenomen in hoofdstuk F. Is een rollenspel met een groep niet haalbaar, kan de hulp ingeroepen worden van een OOP-er. Er kan ook gekozen worden voor een andere vorm van oefenen → Een kringgesprek, een debat, het maken van een stripverhaal, de schoolverlaters de gedragsverwachtingen laten oefenen met de jongere leerlingen, het maken van een filmpje. Er kan ook worden ingeoefend met behulp van lessen uit onze sociaal-emotionele methode. Deze vormen kunnen tevens gebruikt worden als extra mogelijkheid om de gedragsverwachtingen in te oefenen of te herhalen.
- Het personeel en alle andere volwassenen laten gedurende de schooltijd zelf het goede gedrag zien. Zij zijn een voorbeeld voor de leerlingen.
- Op schoolniveau kan besloten worden om de gedragsverwachtingen van een bepaalde ruimte te herhalen als blijkt dat de leerlingen terugvallen in ongewenst gedrag. Het PBS team is hierin leidend.

D. Schoolbreed beloningssysteem
Extrinsieke beloningen zijn extra waardevol tijdens de verwerving van nieuwe vaardigheden. Zij werken als versterker van gewenst gedrag. Er is gekozen voor het verdienen van pieken en deze per groep te verzamelen in een glazen pot.

- De leerlingen kunnen pieken verdienen voor het gewenste gedrag bij de gedragsverwachtingen uit de matrix. M.n. de nieuwe gedragsverwachtingen worden de eerste week royaal beloond. Al het

personeel deelt pieken uit, dus naast het onderwijzend personeel ook de directie en het onderwijsondersteunend personeel en het personeel van de tussenschoolse opvang.

- De pieken worden verzameld in een piekenpijp, die zichtbaar in de klas staat. De leerkrachten proberen zelf uit wat het beste moment is om de munten te innen. Tijdens een evaluatie zullen de ervaringen worden gedeeld en wordt eventueel een schoolafspraak gemaakt.
- Ook het gewenste gedrag van al aangeboden gedragsverwachtingen blijven belonen met pieken, nu echter iets gematigder. Doe dit onvoorspelbaar : 'You never know when you get a surprise!"
- De leerlingen moeten per groep 50 pieken verzamelen voor een groepsbeloning. Ook dit zal na enkele weken worden geëvalueerd.
- De leerkrachten bedenken samen met de leerlingen groepsbeloningen. Er wordt maximaal 10-15 minuten aan de groepsbeloning besteed en deze is bij voorkeur kosteloos.
- Een lijst met suggesties voor beloningen wordt verzameld en gedeeld met elkaar.

Naast het geven van materiële beloningen, bekrachtigen de teamleden structureel het gewenste gedrag van de leerlingen d.m.v. positieve feedback. Zij doen dit :

- relevant, oprecht en specifiek
- kort en duidelijk
- direct na het gewenste gedrag
- onvoorwaardelijk

Overzicht groepsbeloningen

1 Volle pot met 50 pieken 10 minuten
- Tien minuten extra buiten spelen. - Kort filmpje kijken op het digibord - Just dance via het digibord - Extra kletstijd in de klas - Groep 1 t/m 5 een glaasje limonade drinken & Groep 6 t/m8 koffie of thee drinken - Spelletje spelen op het chromebook - Extra of extra lang voorlezen - Tekenen of kleuren - Woordzoeker maken - Extra of extra lang in de speelzaal bij de kleuters - Klassikaal een spel op het digibord spelen - Breinbrekers en reken- of taalspelletjes

2 Volle potten met 50 pieken 30 minuten
- Een film kijken - Buiten spelen op het andere plein in plaats van op het gewone plein, bijvoorbeeld groep 1 t/m 3 een keer op het grote plein spelen en groep 4 t/m 5 op het kleuterplein. - Eigen speelgoed meenemen voor een middag, waar ze mee mogen spelen. - Bordspel spelen met groepjes - Iets bakken of maken - high tea/lemonade

E. Positieve schoolcultuur

PBS richt zich op het schoolbreed verleggen van de focus op negatief naar de focus op positief gedrag. Naast het inoefenen van de gedragsverwachtingen en het systematisch belonen van gewenst gedrag, wordt binnen de school nog op andere manieren aan een positieve schoolcultuur gewerkt. Hierdoor ontstaat een veilige en prettige sfeer en wordt preventief gewerkt om gedragsproblemen te voorkomen. Tijdens de PBS teambijeenkomsten wordt dit geëvalueerd en aangevuld.

De rol van de teamleden schoolbreed

1. Het bekrachtigen gewenst gedrag dmv positieve feedback.
2. Het hanteren van een beloningssysteem. Naast het geven van positieve feedback delen zij pieken uit voor gewenst gedrag.
3. Het onderling aan elkaar geven van positieve feedback.
4. Het aanleren van de gedragsverwachtingen voor de school op de PBS manier.
5. Het goede voorbeeldgedrag te laten zien (*modelen*).

De rol van de leerkrachten

- Bij aankomst en vertrek in de deuropening te staan en de leerlingen te begroeten met een hand en een persoonlijke boodschap.
- Het voeren van een goed klassenmanagement.
- Het geven van een kwalitatief goede instructie.
- Het uitvoeren van het groepsplan met gebruik van het GIP model.
- Het reflecteren op de eigen didactische en pedagogische leerkrachtvaardigheden.
- Een multidisciplinaire benadering → Het team is gezamenlijk verantwoordelijk voor de leerlingen.
- De leerlingen echt te zien door een persoonlijke benadering en het geven van spontane positieve aandacht.
- Rekening te houden met de verhouding 4 : 1 → 1 correctie tegenover 4 complimenten
- Het gebruik van groeitaal.

Schoolgedragsverwachtingen - leerkrachten doen dit door:
<u>De leerlingen worden door het team begroet met een hand en iets persoonlijks :</u> De leerkrachten van groep 1 t/m 8 staan bij aankomst en vertrek in de deuropening. De gymleerkracht loopt bij aanvang van de les langs de bank waar de leerlingen op zitten. De overblijf leerkrachten staan bij aankomst in de deuropening.
De leerkrachten zorgen voor structuur, voorspelbaarheid en duidelijkheid in de groep, bijvoorbeeld door het hanteren van een eenduidig aandachtsignaal - het gebruik van de GIP gedragsverwachtingen - het gebruik pictogrammen
Het team en de ouders werken samen bij activiteiten en aan ontwikkeling.
Het team en de ouders laten het voorbeeldgedrag zien.
Het team en de ouders geven elkaar positieve feedback én stimuleren de leerlingen om elkaar positieve feedback geven.
Het team en de ouders geven de leerlingen persoonlijke aandacht.
Het team en de ouders communiceren op ooghoogte met de leerlingen, spreken de leerlingen respectvol aan en corrigeren persoonlijk en met een positieve intentie.

F. Preventieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen

Het aanleren van goed gedrag

1= Goed voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	We gaan oefenen met het gedrag in de gang. Wat zijn ook al weer de regels die in de gang gelden? Ja inderdaad, dat zijn : ● Ik loop rustig (in de rij) door de gang. Heel goed onthouden. Op deze manier is het veilig voor iedereen. Ik ga het een keer voordoen. Letten jullie op wat ik allemaal doe ?
'Modelen'	*Loop rustig achter in de rij door de gang.*
Nabespreken	Wat zagen jullie mij goed doen ? Was dit een goed voorbeeld ? Gedraag ik mij zo veilig ? Houd ik zo rekening met anderen ? *Bekrachtig goede antwoorden.*

2= Fout voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	Ik ga het nog een keer voordoen. Wie wil mij daarbij helpen ? Let nog een keer op wat ik allemaal doe.
'Modelen'	*Loop weg bij je buurman, ren en roep, zit aan spullen*
Nabespreken	Wat zagen jullie ? Was dit een goed voorbeeld ? Gedraag ik mij zo veilig voor anderen en mijzelf ? Houd ik zo rekening met anderen ? *Bekrachtig goede antwoorden.*

3= Goed voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	Nu ga ik het voor de laatste keer doen. Let nog een keer op wat ik doe.
'Modelen'	*Loop rustig in de rij door de gang.*
Nabespreken	Wat zagen jullie ? Was dit een goed voorbeeld ? Waarom was dit een goed voorbeeld ? *Bekrachtig goede antwoorden.*

4= Goed voorbeeld door de leerlingen

Groep voorbereiden	Nu mag één van jullie laten zien hoe je je goed gedraagt in de kleedkamer. Dus : ● Ik loop rustig in de rij door de gang. *Complimenteer het kind dat het voor wil doen.*
'Modelen'	*Kind doet het voor.*
Nabespreken	Wat zagen jullie … goed doen ? *Bekrachtig goede antwoorden en bedank het kind voor het voordoen en de andere kinderen voor het goed mee doen.*

Als je een leerling ‘betrapt’ op ongewenst gedrag, vraag je de leerling wat de gedragsverwachting is :
“Kun je mij vertellen wie er nu mag voetballen?”
“Kun je mij vertellen waar dit speelgoed voor bedoeld is?”

⇓

Leerling benoemt de gedragsverwachting

⇓

Wacht 5-10 seconden

⇐ Leerling is gehoorzaam

⇓

Bekrachtig met een compliment !

⇒ Leerling is ongehoorzaam

⇓

Geef de leerling de keuze : Het verwachte gedrag of een consequentie

⇓

Wacht 5-10 seconden

⇐ Leerling is gehoorzaam

⇓

Bekrachtig met een compliment !

⇓

Leerling is ongehoorzaam

⇓

Deel de aangegeven consequentie uit

Algemene tips

- Goed klassenmanagement
- Verduidelijking van wat je gaat doen of van de leerlingen verwacht
- Duidelijke eisen stellen aan gedrag en werk
- Het bieden van structuur
- Tijdens de lestijden de klas niet verlaten. Mocht dit een keer echt niet anders kunnen, geef dan expliciet aan welk gedrag je van de leerlingen verwacht.
- Verwachtingen t.a.v. het gewenste gedrag uitspreken.
- Structureren van de les/opdracht en het doel aangeven.
- Werk aanpassen qua hoeveelheid, prikkels, vergroten.
- Visualiseren van gedragsverwachtingen, programma
- Plaats in de klas t.o.v. andere leerlingen
- GIP consequent toepassen bij het zelfstandig werk
- Bij aanvang van de instructie aankondigen wie er verlengde instructie of opstarthulp krijgen
- Regelmatig voorafgaand aan de les/activiteit de gedragsverwachtingen herhalen (bespreken, uitleggen, terugvragen) en visualiseren.
  Ook m.b.t. het zelfstandig werk: “Wat doe je als je klaar bent ?”
  of “Wat doe je als je even niet verder kunt ?”
- Zelf het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld opruimen van bureau, zithouding, actieve luisterhouding.
- Niet-ingevulde tijd is niet gewenst, zorg dat de leerlingen voldoende werk hebben, de les zo effectief mogelijk is ingevuld en al het (extra) werk klaar ligt.
- Als eerste langs de leerling tijdens het opstart rondje of als eerste bij de instructietafel nemen.

In een gesprek met de leerling

- verwijzen naar eerdere goede ervaringen : “Gisteren ging het nog heel goed, weet jij nog hoe het je gelukt is ?”
- de leerling eigenaar maken van zijn gedrag : “Wat kun jij de volgende keer anders doen, zodat het wel lukt ?” of “Wat kan ik doen om jou hierbij te helpen ?”
- de leerling eerst een gesprekskaart in laten vullen en daarna bespreken.
- de regel of het gewenste gedrag extra oefenen.
- gebruik maken van groeitaal :

  Groeitaal pro-actief Een instrument waarmee je respect toont voor het kind en onderscheid maakt tussen het kind en het ongewenste gedrag.
  Groeitaal postactief Een positief label geven aan een poging van het kind om greep te krijgen op zijn gedrag (al en nog) :

  <u>Al</u>
  - *Er is sprake van een goede reactie op de sanctie “Ik zag dat je al…..” - Hefboomeffect : Het kind kan iets sneller dan jij als volwassene verwachtte.*
  - *Het resultaat is door het kind behaald.*
  - *Het kind kan ondanks de moeilijke omstandigheden groeien.*

  <u>Nog</u>
  - *Als het kind niet goed reageert op een sanctie “Ik zag dat je het nog moeilijk vond om …*
  - *Hefboomeffect : Het geeft hoop, biedt perspectief.*
  - *Het spreekt vertrouwen uit dat het binnen enige tijd wel zal verbeteren.*

Consequentie als negeren niet het gewenste effect heeft of het gedrag niet genegeerd kan worden :

1. Reactieprocedure toepassen.
2. Kort uitsluiten van de activiteit aan zijn/haar tafel en het werk wordt weggelegd/dicht gedaan.
3. Een korte time-in in de groep aan een aparte tafel of kruk.

4. Een korte time-out buiten de groep, maar binnen je eigen gezichtsveld of bij een collega leerkracht in de groep

Ontprikkelplek
Indien een leerling, ter voorkoming van probleemgedrag (rood), een plek nodig heeft om te ontprikkelen, wordt daar **niet** de time-in mee bedoeld die na de reactie-procedure wordt genoemd. De leerling die overprikkeld raakt, is op de hoogte van de mogelijkheid om in de klas naar een rustig plekje te gaan en daar een vooraf vastgestelde aantal minuten mag zitten. Dit kan bijvoorbeeld zijn tijdens een instructie, om zo de rust in de klas te bewaren.

G. Consequenties voor ongewenst gedrag van de matrix

Consequenties bij klein en groot ongewenst gedrag

Klein probleemgedrag	Groot probleemgedrag
Plagen, ruzie (meningsverschil), spieken, te laat komen (deur lokaal is dicht), verstoren van de les, ongepast taalgebruik, tegendraads, onacceptabel gebruik digitale middelen, ongeoorloofd buiten de school, ongehoorzaam, ongepaste affectie (bij de jonge leerlingen), klikken, jokken. Kleuters: Plagen, ruzie (meningsverschil), verstoren van de les, ongepast taalgebruik, tegendraads, ongeoorloofd buiten de school, ongehoorzaam, ongepaste affectie (bij de jonge leerlingen), jokken	Ruzie (vechten en verbaal geweld), liegen, obscene gebaren, les verstoring, ongepaste affectie (bij oudere leerlingen), fysiek geweld, discriminatie, intimidatie, bedreigen, diefstal, gebrek aan respect, grove taal, bedreiging, pesten, spijbelen, weglopen, vernielen, een ander geloof niet respecteren, asociaal gedrag, Kleuters: Ruzie (vechten en verbaal geweld), liegen, obscene gebaren, les verstoring, ongepaste affectie, fysiek geweld, discriminatie, intimidatie, bedreigen, diefstal, gebrek aan respect, grove taal, bedreiging, pesten, spijbelen, weglopen, vernielen, een ander geloof niet respecteren, asociaal gedrag
Reactieprocedure	**Geen reactieprocedure**
Time- in Time-in plek: standaard plek in de klas + timer 5 min t/m gr. 4, gr. 5 t/m 8 10 min → daarna gesprekje met de leerling. → werkt time-in niet, dan naar time-out. Gesprek met de leerling(en) Excuses aanbieden Bij herhaling de ouders informeren. Kleuters: Eerst in gesprek met de leerling (je krijgt een time-in omdat:....)	Bij fysiek contact eerst de leerlingen uit elkaar halen ! Time-out*In de buurklas: timer 15 min → daarna gesprekje met de leerling. Wanneer Time out niet werkt, dan naar directeur/ib/ambulante leerkracht→ doel terug naar de klas gaan, en ouders bellen voor (herstel) gesprek direct na schooltijd of de volgende ochtend, voordat de school begint. Wanneer het kind niet rustig is binnen 15 min. of fysiek wordt, direct ouders bellen (niet door de leerkracht) om hun kind op te halen.. Gesprek met de leerling(en) Excuses aanbieden en/of herstellen schade Schrijfopdracht Altijd de ouders informeren.

Time in (5 min) max. 2 keer per dagdeel Gesprek met leerling(en) Excuses, mits onderbouwd Bij herhaling: time out bij de buren en dan weer opnieuw beginnen Bij herhaling ouders informeren	Kleuters: Kort gesprek uitleg actie (je krijgt een time-out omdat:....) Time out 15 min. in een andere klas Gesprek met leerling(en) Excuses, mits onderbouwd Bij herhaling: time out bij de buren en dan weer opnieuw beginnen Altijd ouders informeren

Notitie in Parnassys

*Schoolafspraken Time-in en Time-out zijn opgenomen in het PBS beleid.

H. Negeren van ongewenst gedrag

Negeren van klein ongewenst gedrag

Klein ongewenst gedrag wordt zoveel mogelijk genegeerd door de leerkracht, zodat de flow in de les blijft en de les niet wordt verstoord. Er wordt door de leerkracht vooral aandacht gegeven aan de leerlingen die het gewenste gedrag wel laten zien. Veel leerlingen zullen daardoor ook het gewenste gedrag laten zien, omdat zij ook de positieve aandacht van de leerkracht willen.

Wat levert het ongewenste gedrag de leerling op om het in stand te houden ?

- Vermijden van het werk (te makkelijk of te moeilijk).
- Aandacht krijgen van de leerkracht.
- Aandacht krijgen van de medeleerlingen.
- Onvermogen om adequaat om hulp te vragen.

 De leerling heeft vaak liever negatieve aandacht dan geen aandacht!

Wat is negeren ?

- Negeren (=uitdoven) is gebaseerd op het principe dat gedrag niet bekrachtigd wordt.
- Het gedrag is door uitdoving af te leren door de instandhoudende versterker (de aandacht, het ontlopen van een les of opdracht) niet meer op het probleemgedrag te laten volgen.
- De leerkracht zal negeren altijd in combinatie met versterker van gewenst gedrag moeten toepassen, zodat het de leerling duidelijk kan worden dat de aandacht van de leerkracht wel beschikbaar is, maar slechts voor bepaalde gedragingen.
- Negeren versterkt in het begin mogelijk het probleemgedrag Het patroon wordt doorbroken en de leerling voelt zich buitengesloten Extinction burst : De explosie van

probleemgedrag als gevolg van het negeren De uitdaging is om het negeren vol te houden en in te zetten op preventieve en proactieve interventies.

Wat zegt de literatuur ?

Niet negeren van ongewenst gedrag als :

- De andere leerlingen er last van hebben.
- Een leerling een andere leerling pijn doet.
- Het gedrag gevaarlijk is.
- Het gezag van de leerkracht ondermijnd wordt.

Hoe te reageren als negeren niet helpt en je wilt de flow in de les houden ?

- Al lopend door de groep even langs de leerling lopen en non-verbale signalen geven, zoals een schouderklopje, even zacht tikken op tafel, een knipoog e.d.
- Zet de leerlingen aan een opdracht en loop even langs de betreffende leerling om de reactieprocedure te doorlopen.
- Als bovenstaande niet lukt, krijgt de leerling een time-out volgens onderstaande routine.

Time-out tijdens de lestijd

- De time-out wordt in eerste instantie gegeven in de eigen groep :
  - Aan de eigen tafel.
  - Op een aparte plek in de groep.
- Als dit niet effectief is of niet haalbaar i.v.m. het storende karakter van het ongewenste gedrag krijgt de leerling een time-out in een andere groep :
  - De leerling gaat naar de gekoppelde groep.
  - De leerling neemt geen eigen werk mee.
  - De time-out duurt maximaal 5 – 10 minuten.
  - De ontvangende leerkracht stuurt de leerling weer terug naar de groep als het voldoende rustig is.
  - Als de leerling weigert om de groep te verlaten, wordt de directie/IB-er door een medeleerling gewaarschuwd. De directie/IB-er haalt de leerling op en brengt hem/haar naar de groep waar de time-out uitgezeten moet worden. De verloren tijd wordt na schooltijd ingehaald met een schrijfopdracht.

Time-out tijdens het overblijven

- De leerling krijgt een time-out van de TSO medewerkers.
- De time-out duurt maximaal 5 minuten. De leerling zit/staat dan aan de kant.

NB Er wordt geen time-out gegeven in de gang ! Time-out hoort op het plein of bij regen in de klas.

I. Actief toezicht op het plein
De gedragsverwachtingen voor het plein zijn :

- *Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk.*
- *Ik loop naast mijn fiets op het plein.*
- *Ik plaats mijn fiets op de daarvoor bestemde plek voor leerlingen.*
- *Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein.*
- *Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten.*
- *Ik speel met plezier en heb respect voor het spel van een ander.*
- *Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.*

Pleinplan

De Organisatie van het actief toezicht.

Locatie Menneweg:

- De leerkrachten van groep 1/2 openen om 8.20 uur de deur bij de kleuteringang.
- De leerkrachten van groep 3 t/m 5 zijn om 8.20 buiten.
- De leerkrachten verdelen zich over het plein en lopen rond.
- De leerkrachten houden toezicht op de verborgen plekjes.
- De leerlingen eten/drinken in de klas.
- De leerkrachten geven een gewonde leerling binnen bij de eerste collega die je tegenkomt af, zodat de rest van de leerlingen niet te lang zonder toezicht zijn.

De Organisatie van het actief toezicht.

Locatie Diligence:

- Een van de leerkrachten van groep 6, 7 en 8 is om 8.35 uur buiten en loopt rond op het plein.
- De leerkrachten verdelen zich over het plein tijdens de kleine pauze en lopen rond.
- De leerkracht houdt toezicht op de verborgen plekjes , zoals de speelplek met de glijbaan. In de grote pauze wordt alleen het plein gebruikt ivm TSO.
- De leerlingen eten/drinken in de klas.
- De leerlingen lopen via een vaste route naar binnen/buiten.
- De leerkrachten geven een gewonde leerling binnen bij de eerste collega die je tegenkomt af, zodat de rest van de leerlingen niet te lang zonder toezicht zijn.

Het spel en spelmateriaal

- De leerlingen weten dat ze in de buurt van fietsen niet mogen spelen.
- De leerlingen mogen alleen met toestemming van het plein af.
- De leerkrachten brengen met betonverf spellen op het schoolplein aan.

Interactie met de leerlingen

- De leerlingen kunnen een piek verdienen voor gewenst gedrag voor de gedragsverwachtingen uit de matrix.
- Bij het uitdelen van de piek geeft het personeelslid duidelijk aan voor welk gewenst gedrag de piek verdiend is en koppelt dit aan de waarden van de school.
- De leerlingen kunnen de verdiende pieken gedurende de schooldag in de piekenpijp doen. De leerkracht bepaalt de momenten.
- De groep verdient een groepsbeloning bij 50 pieken.
- De groepsbeloningen duren 10 minuten. Een langere beloning kost meer pieken.
- De leerkrachten bekrachtigen gewenst gedrag uit de matrix met complimenten.
- De leerkrachten complimenteren leuk spelgedrag en geven regelmatig een piek erbij voor gewenst gedrag.
- De leerkrachten gaan op ooghoogte in gesprek met de leerlingen.

- De leerkrachten hanteren de reactieprocedure (deze hangt zichtbaar in de buurt van het bureau in elke groep) consequent bij ongewenst gedrag.
- De leerkrachten geven de time-out op een vaste plek :
    - Leerlingen onderbouw op een stoel of kruk
    - Leerlingen bovenbouw aan de kant waar het ongewenste gedrag plaatsvond.
- De leerkrachten houden risicovol spel in de gaten en interveniëren proactief.
- De leerkrachten zoeken de leerlingen tussendoor op voor een spontaan gesprek.
- De leerkrachten schatten zelf in of de leerlingen een ruzie zelf op kunnen lossen.
- Op een vaste plek staat een pot met reserve pieken.

J. Dataregistratie

Door een incidentenregistratie wordt duidelijk waar zich in onze school de meeste gedragsproblemen voordoen. De gegevens die de registratie oplevert kunnen schoolbreed worden gebruikt, maar ook op groeps- en leerlingniveau. Doordat incidenten door alle teamleden systematisch worden geregistreerd, wordt inzichtelijk welke incidenten waar plaatsvinden. Ook krijgen we informatie over hoe laat incidenten plaatsvinden, in welke periode, wat voor type incidenten en welke leerlingen daar bij betrokken zijn.

Op Obs het Bolwerk hebben we gekozen voor het digitale registratiesysteem Parnassys om de data te registreren. Onder een incident verstaan we op Obs het Bolwerk :

- Een leerling houdt zich na het doorlopen van de reactieprocedure niet aan de gedragsverwachtingen binnen en buiten de groep. Het teamlid geeft een time-out (voor de school gedragsverwachtingen zie: Negeren van ongewenst gedrag en geven van een time-out) of oefent tijdens de schooldag de gedragsverwachtingen nogmaals met de leerling. Deze consequenties worden door het personeelslid in Parnassys gezet.
- Een leerling scheldt een andere leerling uit of doet een andere leerling pijn; loopt weg van school; gooit met spullen; scheldt een personeelslid uit of gebruikt fysiek geweld. Schoolbreed worden er elk schooljaar gedragsverwachtingen gemaakt en afspraken per groep over de consequenties die bij deze incidenten worden uitgedeeld.

Het sturen op data vormt een kernonderdeel van PBS. Het maakt concreet waar, hoe laat en met wie het goed gaat in de school en waar extra aandacht op moet worden gevestigd. Door te sturen op data wordt PBS ook geborgd. De data geeft informatie over waar de focus moet liggen binnen de school. De teamleden wordt dan ook gevraagd om consequent te registreren om een reëel beeld te krijgen.

Eén keer per kwartaal komt het PBS team bij elkaar om de data te bekijken en te analyseren? Dit doen zij aan de hand van de vragen op onderstaand formulier :

Richtinggevende vragen	Wat zou de reden kunnen zijn ?	Wat kan er gedaan worden om de situatie te verbeteren ?	Wie kan de verandering uitvoeren ? Wanneer kan dat gebeuren ?
Wat is het meest voorkomende probleemgedrag op school ?			
Welke groep heeft de meeste incidenten/probleemgedragingen ?			
Op welke plek komen de meeste incidenten voor ? Op welk moment van de dag zijn de meeste incidenten ? Hoeveel kinderen hebben 2-5 incidenten gehad ?			
Hoeveel kinderen hebben meer dan 6 incidenten gehad ?			
Welke consequenties worden het meest ingezet ?			

De datamanager neemt voorafgaand aan het overleg van het PBS team contact op met de leerkracht van de individuele leerling(en)/groep die op basis van de data opvallen. Aan de leerkracht wordt aanvullende informatie gevraagd die relevant kan zijn voor de verdere analyse van de data. Hierbij kan gedacht worden aan het informeren of betrekken van de ouders; tijdelijke omstandigheden die het gedrag mogelijk hebben kunnen beïnvloeden; de eigen rol van de leerkracht in het contact met de leerling(en)/groep (pedagogisch en/of didactisch) of interventies die de leerkracht al heeft ingezet. Na het overleg van het team vindt een terugkoppeling plaats naar de leerkracht. Binnen het PBS team wordt afgesproken wie de terugkoppeling doet. PBS maatjes ??

Het PBS team koppelt de te nemen interventies en/of beleidswijzigingen tijdens de professionele ontmoetingen terug naar het team. Dit gebeurt zowel mondeling als schriftelijk (bovenstaand formulier), zodat alle teamleden goed op de hoogte zijn.

K PBS op het gele niveau 2.

1. Er zijn criteria voor toeleiding vastgesteld naar het gele en rode niveau

2. Er is kennis opgedaan over de functie van gedrag en geoefend met het invullen van een eenvoudige gedragsfunctieanalyse.

3. Er is kennis gemaakt met drie interventies die inhaken op de functie aandacht vragen: 10X2, Positief Oudercontact en Check in check out. Hier is mee geoefend. Aansluitend op kanjertraining.

4. De toeleiding naar gele interventies wordt correct uitgevoerd en de hierboven genoemde gele interventies worden ingezet. Hiervoor gebruiken we het blad met consequenties voor klein en groot probleemgedrag.

PBS op het rode niveau
Hiervoor verwijzen wij naar het protocol schorsing en verwijdering van de Stichting OBODB

Bijlagen
PBS Jaarplanner

Jaarplanner

Aanbieden en inoefenen van de gedragsverwachtingen
Overleggen PBS team en teamtrainingen
Onderstaande afspraken zullen op de collegiale ontmoeting op de agenda staan en kort worden besproken.

Datum		**Afspraken**
september		Bijeenkomst gedragsteam
september 2023	**Plein**	● *Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk.* ● *Ik loop naast mijn fiets op het plein.* ● *Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein.* ● *Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten.* ● *Ik speel met plezier en het respect voor het spel van een ander.* ● *Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.*
november 2023	**Schoolbreed**	● *Ik houd mij aan de regels die op school gelden en de afspraken die we samen hebben gemaakt.* ● *Ik loop rustig in de school.* ● *Ik zorg voor mijn eigen veiligheid en die van anderen.* ● *Ik praat op een aardige manier tegen en met anderen.* ● *Ik ga zorgzaam om met spullen van mijzelf en anderen.* ● *Ik gebruik mijn fluisterstem in de school.* ● *Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen gedrag, handelen en werken in verschillende situaties.*
december 2023	**Entree, gang, bieb**	● *Ik houd de deur open voor degene die na mij komt.* ● *Ik ga bij binnenkomst direct naar de klas.* ● *Ik hang mijn spullen netjes aan de kapstok.* ● *Ik speel en werk in de gang als het van de leerkracht mag.* ● *Ik ga met maximaal drie kinderen uit mijn groep naar de bibliotheek.* ● *Ik kies mijn eigen boek en ga weer rustig naar de groep.*
Januari		Overstappen van pieken, naar muntjes met piekenpijp
maart 2024	**Toilet**	● *Ik laat het toilet schoon achter.* ● *Ik draai in de klas de kaart/wc eendje/ ketting om als ik naar het toilet ga.* ● *Ik vraag de leerkracht om nieuw toiletpapier als het op is* ● *Ik was mijn handen als ik terugkom van het toilet.*
april 2024	**Kleedkamer**	● *Ik wacht op de bank als ik klaar ben met omkleden.* ● *Ik kleed mij rustig en vlot om bij mijn eigen plek.* ● *Ik hang mijn kleren netjes op, op het afgesproken gedeelte* ● *Ik ga bij circuits naar de wachtplek na het opruimen.*

NB

- De gedragsverwachtingen van de speelzaal worden aangeleerd in groep 1 en 2. De leerkrachten van deze groepen spreken dit onderling af. Deze afspraken komen in de kleutermap met alle afspraken.
  De gedragsverwachtingen voor het overblijven worden door Double Sports aangeleerd. Zij bepalen zelf wanneer.

- De gedragsverwachtingen voor de gymzaal worden door de gymleerkracht geformuleerd. Deze leert de gedragsverwachtingen aan als de leerlingen de eerste keer dat ze gym hebben.

1. Matrix Gedragsverwachtingen

	Gedurende de eerste drie weken van het nieuwe schooljaar staan de waarden van PBS centraal. Daarna besteden we in vier periodes extra aandacht aan elke waarde. - Wat betekent deze waarde voor ons, voor de school en in de klas? - Hoe laat je dat zien? - Wat gaat nog lastig in de praktijk? - Doen we het goed? - Wat kan er beter?			
	1 periode tot herfst	**hersfst - kerst**	**kerst -voorjaar**	**voorjaar - meivaknatie**
Waarden **Algemene ruimte**	**Vertrouwen**	**Veiligheid**	**Respect**	**Verantwoordelijkheid**
Schoolbreed	Ik houd mij aan de regels die op school gelden en de afspraken die we samen hebben gemaakt.	Ik loop rustig in de school. Ik zorg voor mijn eigen veiligheid en die van anderen.	Ik praat op een aardige manier tegen en met anderen. Ik ga zorgzaam om met spullen van mijzelf en anderen.	Ik gebruik mijn fluisterstem in de school. Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen gedrag, handelen en werken in verschillende situaties.
Fietsenrekken	Ik pak voorzichtig mijn eigen fiets.	Ik zet mijn fiets op de juiste plek.		
Plein	Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk.	Ik loop naast mijn fiets op het plein. Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein. Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten.	Ik speel met plezier en heb respect voor het spel van een ander.	Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.
Entree			Ik houd de deur open voor degene die achter mij aan komt.	Ik ga bij binnenkomst direct naar de klas.
Gang		Ik hang mijn spullen netjes aan de kapstok.		Ik speel en werk alleen in de gang als het van de leerkracht mag.
Bibliotheek		Ik ga met maximaal drie kinderen uit mijn groep naar de bibliotheek.		Ik kies mijn eigen boek en ga snel weer naar de klas.
Toilet	Ik laat het toilet schoon achter.			Ik draai in de klas de kaart om als ik naar het toilet ga. Ik was mijn handen in als ik van het toilet kom.
Speelzaal		Ik ga zitten op de aangewezen plek voor we beginnen.	Ik wacht tot de leerkracht begint.	
Kleedkamer	Ik wacht op de bank als ik klaar ben met omkleden.			Ik kleed mij rustig en vlot om bij mijn eigen plek. Ik hang mijn kleren netjes op.

Overblijf		Ik loop rustig naar de klas en ga naar de tafel waar mijn broodtrommel staat.	Ik kom alleen aan mijn eigen eten, drinken en spullen. Ik respecteer wat de ander op zijn of haar boterham heeft. Ik wacht op een teken/seintje dat we mogen beginnen met eten.	